

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrap-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 13. новембар 2014. године

Предмет бр. 38/10

Радмила АРСИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 13. новембра 2014. године,
уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ
г. Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуту жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 15. марта 2010. године и уписана је 30. марта 2010. године.
2. Дана 30. јануара 2012. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Комисија је примила одговор жалиоца 31. јануара 2012. и 2. фебруара 2012. године.

3. Дана 26. маја 2014. године, Комисија је проследила жалбу Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС), како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета. Дана 18. јуна 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
4. Дана 3. јула 2014. године, Комисија је проследила УНМИК-ове примедбе жалиоцу и позвала је да достави своје примедбе. Комисија је примила одговор жалиоца 29. јула 2014. године.
5. Одлуком од 17. септембра 2014. године, Комисија је прогласила жалбу делимично прихватљивом. Дана 24. септембра 2014. године, Комисија је обавестила СПГС-а о овој одлуци и затражила додатне примедбе УНМИК-а на меритум жалбе.
6. Дана 24. октобра 2014. године, СПГС је доставио примедбе УНМИК-а на меритум жалбе.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

7. Чињенице које су релевантне у овој фази поступка могу се сажети онако како је наведено у наставку.¹
8. Жалилац је бивша становница Косова, са тренутним пребивалиштем на територији уже Србије. Она је, заједно са својим сином, г. Братиславом Арсићем, сувласница куће у Приштини, у којој је живела са породицом до 19. јуна 1999. године, када су морали да напусте Косово из безбедносних разлога. Жалилац тврди да је касније сазнала да јој је сусед г. А. Д. узурпирао кућу. Жалилац такође тврди да је у неком тренутку након 17. марта 2004. године сазнала да јој је кућа уништена.
9. Дана 3. јуна 2004. године, жалилац је поднела тужбу за одштету Општинском суду у Приштини против Општине Приштина, Привремених институција самоуправе на Косову (ПИС), УНМИК-а и КФОР-а, путем које је тражила надокнаду за уништену имовину. Она тражи 345.000 евра као одштету за нанету штету.
10. Током 2004. године, судовима на Косову је поднето око 17.000 захтева за надокнаду штете, великом већином од стране етничких Срба који су 1999. године напустили своје домове на Косову због непријатељске агресије и чија је имовина касније била оштећена или уништена. Са циљем да задовоље законски петогодишњи рок за предају грађанских захтева за надокнаду штете, ови жалиоци су поднели своје захтеве отприлике у исто време током 2004. године. Захтеви су били управљени против УНМИК-а, КФОР-а, ПИС-а и релевантне општине (видети мишљење Саветодавне комисије за људска права (ХРАП), *Милогорић и остали*, предмети бр. 38/08, 58/08, 61/08, 63/08 и 69/08, мишљење од 24. марта 2010, § 1; за правну основу по којој су жалиоци засновали своје захтеве видети исто мишљење, § 5).
11. У вези са овим предметима, директор Одељења правде (ОП) при УНМИК-у послао је 26. августа 2004. године писмо председницима свих општинских и

¹ За детаљнији опис чињеница, Комисија упућује на своју одлуку од 17. септембра 2014. године о прихватљивости жалбе, §§ 6–19.

окружних судова, као и председнику Врховног суда Косова. У том писму, директор ОП-а је поменуо да је поднето „преко 14.000“ таквих захтева. Указао је на „проблеме које ће судови имати због тако великог прилива захтева“ и замолио је да „се не заказују [такви] предмети док не будемо заједно одлучили како најбоље да обавимо њихову обраду“ (за пуни текст писма видети ХРАП, предмет *Милогорић и остали*, наведен горе у § 10, под § 6).

12. Дана 15. новембра 2005. године, ОП је упутио обавештење судовима да почну рад на захтевима у вези са штетом коју су нанела идентификована физичка лица, као и у вези са штетом учињеном након октобра 2000. године, имајући у виду да „препреке ефикасном решавању ових случајева“ више нису постојале. Захтеви који се тичу догађаја пре октобра 2000. године, нису обухваћени овим писмом.
13. Дана 22. фебруара 2007. године, Општински суд у Приштини, позивајући се на Уредбу УНМИК-а бр. 2006/10 од 16. октобра 2006. године о решавању захтева који се односе на приватну непокретну имовину, укључујући пољопривредну и комерцијалну имовину, закључио је да је Косовска агенција за имовину (КАИ) надлежна за одлучивање по жалиочевом захтеву. Суд је прогласио себе ненадлежним за овај спор.
14. Жалилац је добила обавештење о пресуди Општинског суда, а жалиочев син, г. Братислав Арсић, уложио је 27. јула 2007. године, у своје и у жалиочево име, жалбу на ту пресуду Окружном суду у Приштини, као другостепеном суду. Међутим, они нису чули ништа о својој жалби до 10. септембра 2014. године.
15. Дана 28. септембра 2008. године, директор ОП-а упутио је савет судовима да би случајеве који нису били заказани по захтеву од 26. августа 2004. године требало сада да обраде.
16. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.

III. ЖАЛБА

17. У погледу тога што је жалба проглашена прихватљивом, жалилац у суштини тврди да је поступак који се тиче њеног захтева за одштету за оштећену имовину обустављен те јој је онемогућено да њен захтев буде решен, чиме је прекршено њено право на приступ суду према члановима 6 § 1 и 13 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП). Она се такође жали на то што, услед обустављања, поступак није решен у догледно време, чиме је дошло до кршења члана 6 § 1 ЕКЉП.

V. ПРАВО

A. Наводно кршење члана 6 § 1 ЕКЉП

18. Комисија напомиње да се у предмету жалиоца постављају питања која су у суштини други жалиоци већ поднели Комисији. Комисија подсећа да је, на пример, у спојеним предметима *Милогорић и остали* (наведеним у § 10 изнад) размотрила жалбе петоро жалилаца који су такође били власници непокретности на Косову. Године 1999, у страху од непријатељске агресије, они су такође напустили своје домове на Косову. Њихова имовина је оштећена или уништена током друге половине 1999. године, након доласка УНМИК-а и КФОР-а на Косово. Ови жалиоци су поднели тужбе 2004. године надлежним општинским судовима против УНМИК-а, КФОР-а, ПИС-а и релевантних општина, тражећи одштету за штету нанету њиховој имовини. Судови ни њих нису контактирали и нису заказана рочишта због горенаведене интервенције ОП-а којом су заустављени судски поступци од августа 2004. до септембра 2008. године. У овим предметима, Комисија је закључила да је право жалилаца да о њиховом захтеву одлуче судови било прекршено.
19. У свом одговору, СПГС је доставио детаљне аргументе засноване на судској пракси Европског суда за људска права. Између осталог, СПГС тврди да се циљ захтева УНМИК-а за обуставу поступака мора сматрати легитимним и да је, у условима послератног Косова и његовог преоптерећеног судског система, привремена обустава била једини начин да се УНМИК бави јединственом ситуацијом са којом се суочио судски систем на Косову, а која је била узрокована приливом захтева за надокнаду штете. СПГС такође тврди да је постојала разумна пропорционалност између ангажованих средстава и циља коме се тежило, зато што је пронађена праведна равнотежа између захтева од општег друштвеног интереса и захтева за заштиту основних права појединца. Према СПГС-у, разумност дужине поступка треба проценити у светлу одређених околности предмета, а Европски суд нарочито примењује три критеријума: понашање судских власти, сложеност предмета и понашање подносиоца захтева. Само одлагања која се приписују држави узрокују кршење захтева о разумном времену. СПГС детаљно анализира примену три горе наведена критеријума у контексту Косова и како се они односе на жалиоца.
20. Комисија подсећа да је већ узела у разматрање и одбацила све ове аргументе у случају *Милогорић и остали* (наведеном у § 10 изнад), у случају *Бериша и остали* (ХРАП, предмети бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 24), у случају *Лалић и остали* (ХРАП, предмети бр. 30/08 и остали, мишљење од 13. маја 2011, § 21) и у случају *Миладиновић* (ХРАП, предмет бр. 331/09, мишљење од 25. јуна 2014, § 21). Што се тиче аргумента да се околности на Косову морају узети у обзир, Комисија је закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју узети као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (*Милогорић и остали*, § 44; *Бериша и остали*, § 25, *Лалић и остали*, § 22; *Миладиновић*, § 21).
21. Комисија не види ниједан разлог због ког би одступила од ових закључака.
22. СПГС такође тврди да је, с обзиром на то да су чињенице у овом предмету аналогне предмету *Станишић*, где је Комисија утврдила да не постоји кршење члана 6 § 1 ЕКЉП које се приписује УНМИК-у, Комисија би требало да изведе исти закључак и у овом предмету. Конкретно, СПГС напомиње да је Комисија у случају *Станишић* изјавила следеће:

„захтев жалиоца спада међу 17.000 сличних захтева који су заједно створили логистичке и друге проблеме судовима на Косову. Сви ови захтеви покренули су озбиљно питање имунитета УНМИК-а од надлежности домаћих судова, као и применљивости закона услед ког су јавни органи постали одговорни за одређене поступке које су починили непознати починиоци. Комисија се слаже да је, због специфичних карактеристика ових захтева, предмет жалилаца био донекле сложен“.²

СПГС тврди да он „не види ниједан разлог због чега се исто расуђивање не би применило и у овом случају“.

23. Иако напомиње да захтев жалиоца покреће сличне потешкоће које су биле присутне у случају *Станишић*, Комисија се не слаже са тим да су ова два случаја слична. За разлику од случаја Станишић, по коме је суд предузео бројне активности у оквиру релевантног временског периода, то овде није случај. Штавише, Комисија напомиње да је одлагање поступка за решавање жалиоцевог захтева – од тренутка подношења тужбе, 3. јуна 2004, до 22. фебруара 2007. године, када је Општински суд у Приштини прогласио себе ненадлежним – проузроковано горенаведеном интервенцијом ОП-а (видети §§ 11–12). Такође, Комисија напомиње да суд није спровео ниједну активност од тренутка када је жалиочев син поднео жалбу на ову одлуку Окружном суду у Приштини, 27. јула 2007. године, до престанка надлежности Комисије, крајем 2008. године.
24. У светлу горе наведеног, Комисија закључује да је постојало кршење члана 6 § 1 ЕКЉП у погледу немогућности жалиоца да надлежни судови донесу правоснажно решење по њеном захтеву и у погледу трајања поступка.

V. Наводно кршење члана 13 ЕКЉП

25. Комисија закључује да се жалба према члану 13 ЕКЉП (право на ефикасан правни лек) у основи односи на иста питања као и она разматрана према члану 6 § 1. Под овим околностима, она констатује да се не појављују посебна питања према члану 13 ЕКЉП (видети ХРАП, *Милогорић и остали*, наведен у § 10 изнад, при § 49).

V. ПРЕПОРУКЕ

26. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
27. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија претходно напоменула (видети § 16), одговорност УНМИК-а по питању спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога више није у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на поступак на чекању пред општинским судовима.
28. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је

² Видети случај *Станишић*, предмет бр. 34/08, мишљење ХРАП-а од 22. августа 2012. године, § 41

одговоран. У складу са судском праксом Европског суда за људска права у ситуацијама смањене државне надлежности, Комисија је мишљења да УНМИК мора настојати, свим расположивим дипломатским средствима у односу на надлежне косовске органе, да пружи уверење да ће се предмет који је поднела жалилац прописно обрадити (видети ХРАП, предмет *Милогорић и остали* § 49, наведен изнад у § 10; упоредити Европски суд за људска права (ЕСЈП), Велико веће, предмет *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЈП, предмет *Ал-Садун и Муфди против Велике Британије*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171).

29. Комисија даље сматра да УНМИК треба да предузме одговарајуће кораке за адекватну накнаду према жалиоцу, за претрпљену нематеријалну штету која је резултат продуженог обустављања поступка које је он увео.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ПОСТОЈИ КРШЕЊЕ ЧЛАНА 6 § 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ НЕМОГУЋНОСТИ ЖАЛИОЦА ДА О ЊЕНИМ ЗАХТЕВИМА ОДЛУЧЕ СУДОВИ И У ПОГЛЕДУ ДУЖИНЕ ПОСТУПКА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО ИСПИТАТИ ЖАЛБУ ПРЕМА ЧЛАНУ 13 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - а. ПОЗОВЕ НАДЛЕЖНЕ ОРГАНЕ НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ СЕ ОБЕЗБЕДИЛО ДА СЕ О ПРЕДМЕТУ ЖАЛИОЦА ОДЛУЧИ БЕЗ ДАЉЕГ ОДЛАГАЊА;**
 - б. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА АДЕКВАТНУ НАКНАДУ ЖАЛИОЦУ ЗА НЕМАТЕРИЈАЛНУ ШТЕТУ;**
 - с. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући